

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА *РУСКИ ХЕРОЈИ ЕВРОПСКОГ ПОКРЕТА ОТПОРА ТОКОМ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (1939–1945)*

Москва: Дом руске дијаспоре „Александар Солжењџин”,
24–25. април 2025.

Поводом 80. годишњице Победе у Другом светском рату/Великом отаџбинском рату, 24. и 25. априла 2025. године у Дому руске дијаспоре „Александар Солжењџин” у Москви, уз подршку Фонда наслеђа руске дијаспоре, одржана је међународна научна конференција под називом „Руски хероји европског покрета отпора током Другог светског рата (1939–1945)”. Дом руске дијаспоре „Александар Солжењџин” као најзначајнији центар за изучавање историје руске емиграције у свету посвећује знатну пажњу питању учешћа припадника руске дијаспоре у покретима отпора на тлу Европе током рата, и поменута конференција је други по реду скуп који је одржан тим поводом. Први је организован маја 2015. године поводом 70. годишњице Победе у Другом светском рату, а потребно је поменути и конференцију која је у условима пандемије одржана у онлајн формату маја 2020.

Скуп је отворио директор Дома руске дијаспоре „Александар Солжењџин” Виктор Александрович Москвин, а учесницима и публици су се обратили и чланови Организационог одбора, након чега се приступило раду у оквиру пленарног заседања. Овај сегмент конференције отворио је својим рефератом о специфичностима историјског сећања на руске учеснике европског покрета отпора др Василиј Станиславович Семјонов из Федералног истраживачког центра Јужни научни центар Руске академије науке у Ростову на Дону. Професорка Финансијског универзитета при Влади Руске Федерације др Марина Леонидовна Галас говорила је о формама политичке и социјално-културне адаптације, те развоју патриотске идеологије у редовима руске дијаспоре током Другог светског рата, док је професорка Сибирског института управе – филијале Руске академије народне привреде и државне управе у Новосибирску др Наталија Михајловна Маркдорф представила проблеме рехабилитације учесника покрета отпора у СССР током друге половине 20. века.

Првог дана рад конференције одвијао се кроз две секције: „Сународници у иностранству и покрет отпора у Француској” и „Сународници у иностранству и регионални покрети отпора”. Прву наведену секцију отворио је др Андреј Владиславович Гањин из Института за славистику Руске академије наука ратном биографијом белог генерала Петра Махрова. Делатношћу

двају удружења током Другог светског рата били су посвећени реферати др Наталије Владимировне Ликвинцеве из Дома руске дијаспоре „Александар Солжењицин” и др Степана Владимировича Решетњикова са Института за општу историју Руске академије наука. Ликвинцева је упознала публику са делатношћу „Православног дела”, док је Решетњиков говорио о друштву „Круг”. Др Михаил Михајлович Горинов из Дома руске дијаспоре „Александар Солжењицин” представио је биографију грофице Олге Игнатјеве, а Ирина Михајловна Невзорова из Московске градске организације Удружења писаца Русије – борбу Олге Вишњевске. Ову секцију затворила је својим рефератом др Наталија Јурјевна Масоликова из Дома руске дијаспоре „Александар Солжењицин” рефератом о „женском лицу” покрета отпора у Француској.

У оквиру секције „Сународници у иностранству и регионални покрети отпора” Владимир Владимирович Симиндеј из Научно-образовног центра Руског државног хуманистичког универзитета реферисао је о помоћи коју су православни верници и староверци пружали руској деци коју су нацисти протерали у Летонију. Др Кирил Јурјевич Колесњиченко из Школе уметности и хуманистичких наука Далекоисточног федералног универзитета у Владивостоку представио је учешће руских емиграната у покретима отпора у Азији током двадесетих и тридесетих година, док је о учешћу Белоруса у покретима отпора у Европи говорио председник Координационог савета руководиоца белоруских удружења руских сународника при Амбасади Русије у тој земљи, члан Удружења писаца Белорусије и Савезне државе Андреј Јевгенјевич Герашченко. Херојима покрета отпора била су посвећена три реферата у оквиру ове секције. Леонид Абрамович Тјоруншкин из Научно-просветног центра „Холокауст” представио је учешће командира Лермана и комесара Доценка у покрету отпора у Белгији, Сергеј Николајевич Куликов из Уралског државног медицинског универзитета у Јекатеринбургу – борбу против нациста Димитрија Николајевича Тимофејева-Ресовског – Фоме Тимофејева, док је истраживач из Немачке Кристијан Хуфен говорио о делатности Фјодора Степуна. Бугарској антифашистичкој борби током Другог светског рата било је посвећено последње излагање у оквиру секције. Реферат је изложио Здравко Димитров из Бугарске.

Другог дана рад конференције одвијао се у три секције: „Сународници у иностранству и народно-ослободилачки покрет у Југославији”, „Сународници у иностранству и покрет отпора у Италији” и „Сународници у иностранству и покрет отпора: људи и судбине”. У оквиру прве секције професорка Филолошког факултета у Београду и директор Руског научног института у Београду, др Ирина Антанасијевић, представила је кроз биографију архитекте Ирине Непокојнице тајну каменог цвета у Сремској Митровици. Др Милана Живановић са Института за новију историју Србије говорила

је о заборављеним руским херојима покрета отпора у Југославији, а Ранка Рађеновић из Архива Југославије о руским белим емигрантима на основу *Књиге сећања на руске емигрантје-анћћифашистје*. Излагање др Драгомира Бонцића са Института за савремену историју било је посвећено прослави Дана победе као државног празника у Југославији, а Дмитрија Анатољевића Плужњикова са Државног просветног универзитета – писању совјетске штампе о признању партизанског покрета. Др Наталија Валерјевна Туригина са Санкт-Петербуршког државног универзитета упознала је публику са прославом Трњански кресови. Ову секцију затворио је реферат о утицају промена идеолошког и политичког карактера на положај руске емиграције у Хрватској др Здравке Злоди са Хрватског института за повијест.

Другу секцију отворио је својим излагањем о учешћу становника Калуге у италијанском и француском покрету отпора Иван Сергејевич Волков из Државног архива за новију историју Калушке области. О непознатим борцима италијанског покрета отпора говорио је др Иљхам Абуљфат оглу Абасов са Института за филозофију и социологију Националне академије наука Азербејџана. Нана Валеријановна Шамугија представила је биографију Алексеја Николајевича Флејшера, а Михаил Григоријевич Талалај из Међународног научно-истраживачког центра „Муратов” борбу миланских илегалки Ане и Валентине Рижов. Др Татјана Ивановна Дорошенко са Националног универзитета Узбекистана изложила је проблеме у предавању историје Другог светског рата у универзитетима у њеној земљи.

У трећој секцији др Марина Јурјевна Сорокина из Дома руске дијаспоре „Александар Солжењџин” реферисала је о награђивању руских учесника покрета отпора совјетским орденима. Др Јулија Владимировна Матвејева са Уралског федералног универзитета у Јекатеринбургу говорила је о руским емигрантима и „совјетским” учесницима покрета отпора, а др Олга Валерјевна Семјонова из Федералног истраживачког центра Јужни научни центар Руске академије наука о учешћу становника донског краја у отпору окупатору. Председник друштва „Руско сећање” из Француске Сергеј Владимирович Дибов представио је свој пројекат „100 руских учесника француског покрета отпора”. Последња два реферата била су посвећена појединачним учесницима покрета отпора. Др Вјачеслав Александрович Иванов са Кримског универзитета културе, уметности и туризма реферисао је о учешћу Јелене Михајловне Бодриченко у партизанском покрету на Криму, а др Ана Анатољевна Голосејева са Института за друштвено-политичка истраживања Федералног научно-истраживачког социолошког центра Руске академије наука о публицистичком раду есера Виктора Михајловича Чернова.

Конференција је завршена промоцијом нових издања: *Руска емиграција у њокрећју оћћјора у Француској (1939–1945)*. Књига сећања др Марине

Сорокине и *Књига сећања на руске емигрантџе – антифашистџе у Југославији током Другог светског рата* др Марине Сорокине и др Милане Живановић.

Одржавање конференције „Руски хероји европског покрета отпора током Другог светског рата (1939–1945)” представља још једну потврду водећег статуса Дома руске дијаспоре у изучавању историје руске емиграције, али и чувању сећања на сународнике, укључујући и оне који су се борили против фашизма током Другог светског рата.

Милана Живановић*

Институт за новију историју Србије, Београд
milana.zivanovic@yahoo.com

* <https://orcid.org/0000-0003-4130-0408>